

CERTIFIERAD

FN-skola

Temadagstips för FN-skolor

FN-förbundet
UNA SWEDEN

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

FRED OCH SÄKERHET

Förmiddag: Konflikt och konflikthantering 3

Övning: Linjen

Övning: Termometern

Lyssna: Podcast & diskussion

Eftermiddag: Fredsbyggande 6

Rollspel: Skyldighet att skydda i Syrien

Brädspel: Peace by Piece

Fristående projektpass: Røj en mina 7

Introduktion: Filmvisning

Övning: Att gå på ett minfält – att vistas i närheten av minor

Övning: Minor är billigare att köpa men dyrare att röja

MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER

Förmiddag: Lär känna de mänskliga rättigheterna 10

Övning: Vad är en mänsklig rättighet för dig?

Kortspel: Rätt åt alla

Övning: Barn och ungas rättigheter

Eftermiddag: Samma rätt åt alla? Om fördomar och diskriminering 13

Kortspel: Förutfattat

Rollspel: Sverige granskas av CERD-kommittén

Fristående projektpass: Flicka 14

Introduktion: Filmvisning

Lyssna: Podcast & diskussion

Övning: Framsteg

UTVECKLING OCH FATTIGDOMSBEKÄMPNING

Förmiddag: Utveckling och fattigdomsbekämpning 17

Övning: Världskollskort

Övning: I vilken ordning?

Övning: Biståndsbossen

Övning: Fotspår

Eftermiddag: Fokus på lösningar 19

Övning: Post 2015

Övning: Världens bästa idé

Workshop: Engagera dig!

Fristående projektpass: Skolmat blir kunskap 22

Introduktion: Filmvisning

Lyssna: Podcast & diskussion

Övning: Skolgång åt alla?

Övning: Vad är viktigast?

BILAGA 25

FRED OCH SÄKERHET

Tid: Heldag

Antal deltagare:
Valfritt, men
uppdelade i
klasstore grupper

Antal arrangörer:
En för varje
grupp

Syfte och struktur: Syftet med temadagen om fred och säkerhet är att ge en introduktion till begrepp som konflikthantering, fred och återuppbyggnad och till viktiga FN-principer på området. Dagen inleds med tre övningar med syfte att väcka tankar och diskussion om konflikt och konflikthantering, både mellan människor och mellan stater. Efter detta ägnas merparten av dagen åt ett rollspel om Syrien och FN:s möjligheter att skydda civilbefolkningar från övergrepp. Avslutningsvis får eleverna testa sina kunskaper i FN-kunskap och diskutera vad som krävs för en hållbar, långsiktig fred i FN-förbundets brädspel Peace by Piece. Naturligtvis kan övningarna också modifieras och användas separat och i en annan ordning.

Fredsbevarande FN-soldater i Senegal 2004. Källa: FN:s bilddatabas.

Förmiddag: Konflikt och konflikthantering

Övning: Linjen

Tid: 15 min

Syfte: Att på ett konkret sätt illustrera olika typer av konflikthantering och att börja dagen med en enkel övning för att bryta isen och väcka tankar.

Genomförande: Ställ upp alla elever i två rader, parvis två och två med ansiktet mot varandra med ca en meters avstånd, som om de stod mitt emot varandra med en gräns mellan sig. Uppmana eleverna att räkna varandra händerna. Därefter talar du om för dem att det nu är varje elevs uppgift att försöka få över den andre eleven på sin sida av ”gränsen”. Iaktta vad som händer. (*Många kommer att försöka dra över varandra med våld. Andra kanske övertalar den andre att komma över medan kanske några lyckas lösa uppgiften för båda – genom att helt sonika byta plats.*)

Summera tillsammans: Vad hände? Hur kändes det? Varför gör man som man gör? Vad är det som leder till konflikter i ett större perspektiv? Kan man dra paralleller? Hur ska vi hantera konflikter? Vad är skillnaden mellan att tävla och samarbeta?

Övning: Termometern

Tid: 15-20 min (kan göras längre eller kortare genom att ändra antalet frågor/påståenden)

Syfte: Att fundera över och diskutera frågor inom fred och säkerhet.

Genomförande: Låt eleverna ta ställning till påståenden genom att ställa sig längs en tänkt linje där ena änden är ”jag håller helt med” och andra änden är ”jag håller inte med alls”. Diskutera utifrån hur eleverna ställt sig, och avsluta eventuellt varje påstående med att de som vill får flytta sig längs linjen.

Förslag på påståenden:

- Alla konflikter kan lösas
- Våld är alltid fel
- Det är okej att hämnas om någon gjort en illa
- Det är i första hand de som är inblandade i en konflikt som har ansvar för att lösa den
- Krig startas ofta på grund av religion
- Krig startas ofta på grund av sociala orättvisor
- Krig startas ofta på grund av förtryck från staten
- Krig startas ofta av ekonomiska skäl
- Att stoppa krig är FN:s viktigaste uppgift
- Att inte försöka förhindra våld är också en form av våld
- När stater begår grova brott mot sin befolkning bör FN kunna ingripa med våld
- FN bör stödja folkrörelser som försöker störta diktaturer
- Det är viktigare att det är fred än att det är demokrati i ett land
- Man borde ta bort vetorätten i FN
- För att få människor att sluta kriga måste man ibland själv använda våld

Lyssna: Podcast & diskussion

Källa: Världskoll.se, under podcast

Tid: 40-60 min

Material: Podcast avsnitt 03 – *Syrien med Aleksander Gabelic och Yasmine Sherif*. Hämtas på världskoll.se eller här: <http://www.xn--vrlskoll-v2a.se/podcast>

Syfte: Att fundera över och diskutera militära konflikter och FN:s agerande/roll i dessa.

Genomförande: Lyssna på podcasten (som är ca 20 min lång) och diskutera sedan nedanstående frågor. Svenska FN-förbundets ordförande Aleksander Gabelic gästar Världskolls podcast tillsammans med Yasmine Sherif som arbetat för FN:s utvecklingsprogram. Aleksander och Yasmine diskuterar situationen i Syrien. Vi får höra vad Aleksander tycker att världens länder måste göra för att hjälpa de som drabbats av kriget i Syrien. Yasmine berättar hur FN arbetar för att hjälpa både de syrier som flytt sina hem men också människorna i grannländerna som tar emot många syriska flyktingar.

Diskussionsfrågor:

- Aleksander säger att en anledning till att FN inte gör mer i Syrien är för att Ryssland och Kina lägger in sitt veto i FN:s säkerhetsråd. Är det bra eller dåligt att vissa länder har vetorätt? Vilka fördelar och nackdelar finns?
- Aleksander säger att världens länder måste göra mer för att få slut på kriget i Syrien. Håller du med? Varför/varför inte? Vilket ansvar har andra länder att få slut på kriget?
- Yasmine berättar att FN arbetar med att se till att de som flytt från Syrien får hjälp att få arbete och bygga upp sin ekonomi. Tror du att det är viktigt att människor kan försörja sig själva istället för att leva på bistånd? Varför?
- Yasmine säger att kriget i Syrien gjort att landet gått tillbaka femtio år i utvecklingen. Hur tror du att ett land påverkas av att vara i krig?

Eftermiddag: Fredsbyggande

Rollspel: Skyldighet att skydda i Syrien	
Tid: 4 timmar Material: Rollkort, bakgrundbeskrivning, rollspelsregler, namnskyltar, landskyltar och resolutionsutkast. Allt material finns på http://www.fn.se/skola/fn-rollspel/fn-rollspel-om-syrien/	Syfte: Att ge eleverna möjlighet att utforska olika ståndpunkter, allianser och tvistefrågor när det gäller Skyldighet att skydda med hjälp av ett aktuellt exempel, samt att ge eleverna möjlighet att själva bilda sig en uppfattning om begreppets innebörd och utmaningar.
Genomförande: Med hjälp av färdiga rollkort och bakgrundsinformation om konflikten ska eleverna träda in i rollen som delegater från ett av medlemsländerna i FN:s säkerhetsråd. Deras uppgift är att fatta beslut om vad FN bör göra för att stoppa konflikten i Syrien. Efter en stunds förberedelser får delegaterna hålla inledningstal, lobba och skriva resolutionsförslag samt debattera och rösta om olika åtgärder, precis som på ett riktigt FN-möte. Allt underlag finns på länken ovan.	

Brädspel: Peace by Piece	
Källa: Svenska FN-förbundet	
Tid: Ca 1 timme inkl. inledning och avslutning Material: Svenska FN-förbundets brädspel Peace by Piece (finns på alla FN-skolor, kan beställas gratis i tre ex per FN-skola från FN-förbundet). Max antal spelare 6 (12 om man spelar i par). Dela därför in eleverna i mindre grupper.	Syfte: Att testa sina FN-kunskaper samtidigt som man reflekterar och diskuterar över vad som behövs för att skapa hållbar fred efter en konflikt, och vilka problem som kan uppstå när resurserna inte räcker till för att göra allt.
Genomförande: Peace by Piece är ett brädspel som tagits fram av Svenska FN-förbundet. Första omgången är en frågesport där man bygger en världskarta och samlar på sig resurser. Dessa resurser används i andra omgången för att genomföra fredsbyggande åtgärder i ett konfliktdrabbat land. Utförliga instruktioner finns med spelet.	

Fristående projektpass: Röj en mina

Tid: Halvdag

Antal deltagare:

Valfritt, men uppdelade i klasstora grupper

Antal arrangörer:

En för varje grupp

Syfte och struktur: Syftet med temadagen Röj en mina är att ge en introduktion och förståelse kring minproblematiken samt FN:s minröjning. Det finns ungefär 60 miljoner minor nedgrävda i marken i över 60 länder runt om i världen. Varje timme dör eller skadas en människa av minor. En av de mest genomgripande och största utmaningarna som världen står inför är att lösa den globala minkrisen. Svenska FN-förbundets projekt Röj en mina stöttar FN:s minröjningsarbete så att människor kan känna sig tryggare.

Passet är upplagt som en halvdag och introduceras med en kort film om FN:s arbete med minröjning för att sedan följas upp med två övningar med syfte att väcka tankar och diskussion kring minröjning. Efter temadagen ska eleverna ha fått ökat kunskap och insikt i problematiken kring minor och förstå varför FN och FN-förbundet valt att arbeta med minröjning.

Introduktion: Filmvisning

Tid: 15-20 min

Material: Introduktionsvideo till minröjning av FN:s minröjningscenter (på engelska utan textning). Finns på FN:s kanal på Youtube (sök på United Nations Mine Action Service (unmas)) och kan hittas här:
<http://youtu.be/qkCBfrTAT0Y?list=PLV7xWIXOLFfB8IDEXc-OnIrQI3IIIdoqKa>

Information och fakta kring minröjning finns att hämta på www.fn.se under ”våra projekt” och ”Röj en mina”.

Syfte: Att introducera problematiken och konsekvenserna kring minor samt vad FN gör för att röja minor och hjälpa drabbade.

Genomförande: Introducera gärna passet med att nämna ovanstående fakta om minor och projektet Röj en mina. Visa videoklipppet om minröjning (det är ca 10 min långt). När videon är slut, diskutera eventuella uppkomna frågor eller ställ öppet frågor utifrån filmen.

Övning: Att gå på ett minfält – att vistas i närheten av minor

Källa: Bearbetat från Rollspel om personminor, utgivet av Svenska FN-förbundet. Hela rollspelet finns tillgängligt via <http://www.fn.se/skola/material/rollspel-om-personminor/>

Tid: 15-30min

Material: Plastband/koner för att illustrera ett minfält. Kartong/hård plast/cd-skivor/papperstallrikar som minor.

Syfte: Att ge en känsla av hur det kan vara att vistas i ett område där det finns minor och därmed också en ständig risk för att trampa på en mina.

Genomförande

Introduktion: Det finns minor utplacerade i ca 60 av världens länder. Mer än 500 miljoner människor lever ständigt under hotet av personminor. För dem sker alla vardagens sysslor i minors närhet, vägen till skolan eller arbetet, arbetet på fälten liksom barnens lek. 4000-5000 personer dödas eller lemlästas varje år. Det innebär att varannan timme drabbas en människa av minor. De flesta minoffer är idag civila, en tredjedel är barn. Samtidigt går utvecklingen framåt. För bara ett tiotal år sedan var antalet

olyckor tre gånger så många, och flera länder har det senaste årtiondet genom rövning blivit helt infria.

Förberedelser: Anlägg ett fiktivt minfält. Det bör tydligt markeras ut med hjälp av till exempel plastband och/eller koner. Det är viktigt att redan från början betona respekt för detta område som absolut inte får beträdas innan övningen börjar. Minfältet bör vara cirka 5x10 meter. I minfältet placerar ledarna ut mellan 25 och 50 väl synliga minor. Minorerna kan utgöras av runda plattor (diameter ca 10 cm) av till exempel kartong eller hård plast. Man kan också använda lock från glasburkar, papperssassetter eller gamla cd-skivor.

Tillvägagångssätt: Dela upp deltagarna i två grupper. Placera grupperna vid ena kortsidan av minfältet. Deltagarna ska nu en och en gå genom minfältet med förbundna ögon. De ska undvika minorerna med hjälp av muntliga instruktioner från bakomvarande lagkamrat. Lämpligt är att en går och en ger instruktioner och sedan byter man. Eftersträva att alla deltagare både får gå genom minfältet med ögonbindel och ge instruktioner till en kamrat som går.

Frågor för efterföljande diskussion:

- Hur kändes det att gå på ett fiktivt minfält och att inte kunna se faran?
- Diskutera hur ni tror att detta påverkar människor i mindrabade länder?
- Vad tyckte ni om övningen? Kan man lära sig något av det här sättet att illustrera ett problem?

Övning: Minor är billiga att köpa men dyra att röja

Källa: Bearbetat från Rollspel om personminor, utgivet av Svenska FN-förbundet. Hela rollspelet finns tillgängligt via <http://www.fn.se/skola/material/rollspel-om-personminor/>

Tid: 15-30 min

Material: Bord för 2x2m stora ytor minfält.
Minor av tex kartong/hård plast/cd-skivor
(använd sedan tidigare övning). Pengasedlar om totalt 20 000 kr, lämpligt är 20 st 500-lappar.

Syfte: Att visa den stora skillnaden i pris mellan att placera ut nya minor och att röja minor.

Genomförande

Introduktion: Det kostar ungefär mellan 3 och 30 dollar att tillverka en personmina. Minor är därför ett billigt sätt att skapa svåra konsekvenser för fienden. Med små medel kan minor döda, skada, terrorisera och begränsa rörlighet. Det kostar mellan 300 och 1 000 dollar att röja en mina. Minrövning är dyrt för att det måste göras försiktigt och noggrant, men också för att några få minor kan göra att stora landområden måste röjas.

Förberedelser: Sätt ihop bord till två 2 x 2 meter stora ytor som får representera minfält. I varje minfält ska det ligga sex minor. Minorerna kan utgöras av runda plattor av till exempel kartong eller hård plast. Man kan också använda lock från glasburkar, papperssassetter eller gamla cd-skivor. Gör i ordning fiktiva sedlar om totalt 20 000 kronor.

Tillvägagångssätt: Placera grupperna vid varsitt minfält. Läs upp instruktionen nedan och dela sedan ut 10 000 kronor i fiktiva sedlar till varje lag. Ett i taget går lagen fram till handledaren och gör sina inköp. Som bevis får laget ett kvitto av handledaren där det står vad laget har handlat. När båda lagen handlat får lagen visa sina kvitton och hur man valt att agera. Har laget köpt minrövning tar man bort det antal minor man betalat för. Har laget istället köpt minor att placera ut så får de nu hämta ut dessa minor hos handledaren eller annan medhjälpare och lägga ut minorerna i det andra lagets minfält.

Laget kan välja att köpa både minor och minröjning men maxbeloppet i varje omgång är 6 000 kronor. Eleverna kan antingen börja tävla med varandra eller välja att samarbeta. Båda alternativen ger bra underlag för diskussion. Vi tror att det är viktigt att du som är handledare inte påverkar deltagarnas val eller antyder vad som är rätt eller fel. Instruktion för eleverna: Efter övningens slut ska laget ha så få minor som möjligt i sitt minfält. Det kostar 2 000 kronor att röja en mina. Det kostar 500 kronor att placera ut en mina i det andra lagets minfält. Lagen väljer själva om de vill röja sitt eget minfält och/eller placera ut minor i det andra lagets minfält. Övningen genomförs i tre omgångar. Varje lag har 10 000 kronor totalt att spendera. Dessa kan på valfritt sätt fördelas på minröjning eller att köpa minor att placera ut i det andra lagets minfält. Varje omgång måste laget spendera minst 2 000 kronor och max 6 000 kronor. Det betyder också att om laget spenderar 6 000 kronor Övning: Minor är billiga att tillverka men dyra att röja första omgången och 4 000 kronor den andra så kommer de inte ha några pengar kvar att använda den tredje omgången.

Frågor för efterföljande diskussion:

- Hur upplevde ni det här spelet?
- Var det svårt att fatta beslut inom laget? Varför då?
- Hur tänkte ni när ni använde era pengar?
- Hur tror ni det fungerar i verkligheten?
- Varför tror ni att ekonomi påverkar hur minor används och röjs?

MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER

Tid: Heldag

Antal deltagare:
Så många man vill, men uppdelade i klasstora grupper

Antal arrangörer:
En per grupp

Syfte och struktur: Syftet med temadagen om mänskliga rättigheter är att ge en introduktion till vad mänskliga rättigheter är och varför de finns. Temadagen behandlar såväl den allmänna deklarationen om mänskliga rättigheter som principen om icke-diskriminering och FN:s system för att upprätthålla de mänskliga rättigheterna. Dagen är uppdelad i ett förmiddagspass och ett eftermiddagspass, även om övningarna naturligtvis också kan modifieras och användas fristående och i andra kombinationer utifrån vad som passar just dig och dina elevers förutsättningar och behov. Förmiddagspasset innehåller introduktions- och diskussionsövningar kring vilka de mänskliga rättigheterna egentligen är och vad som kan påverka hur väl ens rättigheter tillgodoses. Eftermiddagspasset är fokuserat på en av grundbultarna i MR-systemet, nämligen icke-diskriminering.

Sydafrika 1982. Under den rasistiska apartheidregimen i landet var äktenskap mellan svarta och vita förbjudet, men det bryr sig inte de här barnen om. Källa: FN:s bildtabas.

Förmiddag: Lär känna de mänskliga rättigheterna

Introduktion: Vad är en mänsklig rättighet för dig?	
Tid: Ca 10 min + tid att iordningställa rummet.	Syfte: Att börja fundera på vad som är och borde vara en mänsklig rättighet.
Material: Stolar till alla elever utom en.	
Genomförande: Sätt stolar i en ring, en stol mindre än antalet deltagare i övningen. Alla sitter på varsin stol utom en person som står i mitten. Personen i mitten säger något som han eller hon tycker borde vara en mänsklig rättighet (vad som helst, det behöver inte vara en riktig rättighet). Alla som håller med om den föreslagna rättigheten ska nu byta plats med varandra, och personen i mitten ska försöka hitta någonstans att sitta. Resultatet blir att en ny person hamnar i mitten och får föreslå nästa rättighet. Prata gärna lite om varje förslag och varför man har valt att flytta på sig eller sitta kvar.	

Kortspel – Rätt åt alla	
Källa: Materialet FN i skolan (finns på varje FN-skola). Finns även på www.fn.se/skola/material/ratt-at-alla-ett-kortspel-om-manskliga-rattigheter/	
Tid: ca 1 timme	Syfte: Att bli medveten om vilka de mänskliga rättigheterna är och att de är odelbara och ömsesidigt beroende, vilket betyder att man inte kan eller ska prioritera vissa rättigheter framför andra.
Material: Utklippta kort (kopieringsunderlag finns i FN i skolan) till varje grupp. Ev färgpennor.	
Genomförande	
Förberedelser: Dela in eleverna i grupper om 4 personer. Kopiera korten så att varje grupp kan få ett ex av alla kort. Kopiera även FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna och barnkonventionen till varje grupp. Möblera klassrummet som ett café, med 4 bänkar i varje grupp. Lägga gärna ut färgpennor för att inspirera eleverna att illustrera sina kort.	
Steg 1: Illustrera olika rättigheter	
Dela ut en kortlek till varje elevgrupp. Tala om att spelet handlar om mänskliga rättigheter och att det inte är någon tävling mellan grupperna. Det är viktigt att eleverna låter alla i sin grupp komma till tals. Uppmana dem att bekanta sig med korten och att göra en enkel illustration på varje kort och sedan lägga ut alla kort på sitt bord.	
Steg 2: Regeringen i Botania garanterar sina medborgare fler rättigheter	
Spelledaren startar spelet med att förklara att eleverna är parlamentsledamöter i landet Botania. Ett rikt land som garanterar sina medborgare att deras grundläggande behov och önskemål ska tillgodoses, dvs allt som står på korten. Dessutom ska man lagstifta om ytterligare en rättighet – frågan är vilken. Dela ut ett tomt kort till varje grupp. Ge eleverna 15 minuter för att besluta om ytterligare ett önskemål som de anser att Botania ska ge sina medborgare. Detta gör de genom att tillverka ett nytt kort som de placerar bland de andra korten på gruppens bord.	
Steg 3: Bara 16 kort kvar	
Meddela eleverna att regeringen i Botania tyvärr har fått oväntade utgifter. Nu kan man enbart garantera 16 av önskemålen/behoven som står på korten. Det är gruppens uppgift att enas om vilka kort som ska tas bort. Varje grupp lägger de bortvalda korten åt sidan. Det är viktigt att alla i gruppen	

står bakom gruppens beslut. Sätt en tidspress på till exempel 10 minuter, för att få puls i spelet.

Steg 4: Ta bort 8 kort till

När alla klarat av steg 3 meddelar spelledaren att det är en allvarligare ekonomisk kris i landet än man tidigare insett. Regeringen måste tyvärr göra ytterligare besparingar i statsbudgeten. Den här gången ska 8 kort tas bort. Nu får gruppen mer tid på sig och stimulera gärna de diskussioner som uppkommer. Fråga till exempel efter motiv till deras olika förslag.

Steg 5: Redovisa

Låt varje grupp redovisa:

Vilka rättigheter togs först bort? Varför dessa? Vilka rättigheter var svårast att välja bort?

Gemensam diskussion om följande punkter:

1. Hur kändes det att tvingas välja bort kort?
2. Hur löste ni eventuell oenighet i gruppen?
3. Vad händer om människor inte har dessa rättigheter?
4. Kan ni se någon parallell med verkligheten?

Steg 6: Jämför med FN:s mänskliga rättigheter och barnkonventionen

Låt eleverna jämföra sina kort med barnkonventionen och/eller FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna.

Övning: Barn och ungas rättigheter

Källa: Plan Sverige i samarbete med Svenska FN-förbundet.

http://barnochklimat.se/upload/barnochklimat/pdf/2_barnochunga/tema_2_ovn_1.pdf

Tid: 15-20 minuter

Material: Rollkort och påståenden från Plan Sverige, se länken ovan.

Syfte: Att reflektera över barns och ungas rättigheter och olika rättigheter och livsvillkor i olika delar av världen.

Genomförande: Varje deltagare får ett rollkort, och ska försöka tänka sig in i hur det skulle vara att vara den personen. Sedan ska deltagarna ställa sig längs en rak linje med axlarna mot varandra. Det är viktigt att det finns gott om plats att gå framåt. Alla startar längs samma linje. Du kan till exempel dra paralleller till att vi alla föds lika. Enligt FN:s deklaration om mänskliga rättigheter är vi lika mycket värda oavsett hudfärg, ursprung, religion m.m.

Läraren läser nu upp olika påståenden. De som tror att påståendet stämmer in på sin roll tar ett steg framåt medan de andra står kvar. När övningen är slut kommer olika deltagare att ha gått olika långt. Övningen avslutas med en diskussion kring olika förutsättningar och rättigheter i olika delar av världen. Allt underlag finns på länken ovan.

Eftermiddag: Samma rätt åt ålla? Om fördomar och diskriminering

Övning: Förutfattat	
Källa: Svenska FN-förbundets material Förutfattat, www.fn.se/forutfattat	
Tid: 30-45 min Material: Kortleken ”Förutfattat” (finns på alla FN-skolor) till varje grupp om 5 elever.	Syfte: Att skapa medvetenhet om förutfattade meningar och förståelse för var mänskliga rättigheter innebär. Men hjälp av olika infallsvinklar utmanas deltagarna att synliggöra, diskutera och ifrågasätta sina egna och andras förutfattade meningar.
Genomförande: Med hjälp av personkort och kategorikort uppmuntras eleverna att fundera kring sina egna och andras förutfattade meningar och hur fördomar kan påverka människors möjlighet att få sina mänskliga rättigheter tillgodosedda. Till korten hör spelinstruktioner i 3 olika varianter som kan beställas från er kontaktperson på FN-förbundet.	

Rollspel: Sverige granskas i CERD-kommittén	
Källa: Svenska FN-förbundets material Förutfattat, www.fn.se/forutfattat	
Tid: 1,5 - 2 timmar Material: Rollkort till varje deltagare samt referensmaterial. Kompletta instruktioner och material finns på http://www.fn.se/forutfattat/ , klicka på ”Rollspel”.	Syfte: Att ge inblick i hur FN arbetar med att granska staters efterlevnad av de mänskliga rättigheterna. I rollspelet får deltagarna veta hur FN:s granskningsprocess ser ut och hur civilsamhället bidrar till FN:s granskning och därmed stärker skyddet för de mänskliga rättigheterna
Genomförande: Deltagarna tilldelas roller som representanter för Sveriges regering, Svenska FN-förbundet och CERD-kommittén. De läser in sig på sina roller och får sedan agera som dessa i ett spelat förhör av Sverige i FN. Allt underlag finns på länken ovan.	

Fristående projektpass: Flicka

Tid: Halvdag

Antal deltagare:

Så många man vill, men uppdelade i klasstora grupper

Antal arrangörer:

En per grupp

Syfte och struktur: Syftet med temadagen Flicka är att belysa och öka kunskapen om flickors utsatta situation i världen samt ge kunskap om FN och svenska FN-förbundets verksamhet kring att stärka flickors rättigheter. Jämställdhet är en mänsklig rättighet, men verkligheten ser annorlunda ut. Hela 70 procent av världens fattiga är flickor och kvinnor. Fler än 130 miljoner flickor och kvinnor har blivit könsstympade, 39 000 minderåriga flickor beräknas giftas bort varje dag och graviditet och förlossning är den vanligaste dödsorsaken för unga kvinnor mellan 15 och 19 år i utvecklingsländer, ofta på grund av att deras kroppar inte är färdigutvecklade. Studier visar att när flickor får gå klart skolan påverkas hela samhället i en positiv riktning. Att satsa på flickor är ett av de bästa sätten att bekämpa fattigdom och skapa utveckling. Svenska FN-förbundets projekt Flicka hjälper utsatta flickor i världen.

Passet är upplagt som en halvdag och introduceras med en kort film om FN:s arbete med att stärka flickors situation i världen, för att sedan följas upp med två övningar med syfte att väcka tankar och diskussion kring flickors situation. Efter temadagen ska eleverna ha fått ökad kunskap och insikt i problematiken kring flickors utsatta situation i världen och varför det är så viktigt att satsa på flickor.

Fakta: <http://www.fn.se/fnforbundets-projekt/flicka/global-situation/>

Introduktion: Filmvisning

Tid: 10-15 min

Material: Kortfilm om FN-förbundets projekt Flicka och FN:s befolkningsfonds (UNFPA) arbete i Etiopien:

<https://www.youtube.com/watch?v=n-khxQ1wyE8>

Information och fakta kring Flicka finns att hämta på www.fn.se under ”våra projekt” och ”Flicka”.

Syfte: Att introducera problematiken och konsekvenserna av flickors utsatta situation i världen.

Genomförande: Introducera gärna passet med att nämna ovanstående fakta om flickor och projektet Flicka. Visa videoklippen (det är ca 3 min långt). När videon är slut, diskutera eventuella uppkomna frågor eller ställ öppet frågor utifrån filmen.

Lyssna: Podcast & diskussion

Källa: Världskoll.se, under ”podcast”

Tid: 40-60min

Material: Podcast avsnitt 02 – *Flickors rättigheter med Zinat Pirzadeg och Linda Nordin*. Hämtas på världskoll.se eller här:

<http://www.xn--vrlskoll-v2a.se/podcast>

Syfte: Att fundera över och diskutera flickors och unga kvinnors utsatta situation i världen.

Genomförande: Lyssna på podcasten (som är ca 20 min lång) och diskutera sedan nedanstående

frågor. Komikern och Svenska FN-förbundets goodwillambassadör Zinat Pirzadeh gästar Världskolls podcast tillsammans med FN-förbundets generalsekreterare Linda Nordin. Tillsammans diskuterar de flickors rättigheter i världen. Vi får höra Zinat berätta om sina egna erfarenheter av att bli bortgift som barn och Linda redogör för hur de globala trenderna som rör flickors rättigheter ser ut.

Diskussionsfrågor:

- När en fattig familj måste välja om de ska skicka sin son eller dotter till skolan är det vanligare att dottern blir utan utbildning. Varför tror du att flickor diskrimineras i många samhällen?
- När Sverige ger stöd och bistånd till andra länder är flickors rättigheter ett område man satsar extra mycket på. Tycker du att det är bra att Sverige fokuserar på det? Vilka andra områden tycker du att man ska satsa på?
- Zinat säger att hon förlorade rätten till sitt liv och sin kropp när hon giftes bort. Hur skulle du känna om dina föräldrar bestämde vem du skulle gifta dig med?
- Linda säger att arbetet för flickors rättigheter måste ske på den högsta nivån genom politiska beslut men att man också samarbetar med till exempel religiösa ledare, skolor och organisationer. Varför är det viktigt att så många som möjligt deltar i arbetet?

Övning: Framsteg

Tid: ca 60min

Material: Rollbeskrivningar hittas i materialet FN i skolan (finns på varje FN-skola) och kan laddas ned via <http://www.fn.se/PageFiles/27787/%C3%96vning%20Framsteg.pdf>

Syfte: Att väcka elevernas intresse för jämställdhetsfrågor och att ge möjlighet att reflektera över flickors och kvinnors villkor i olika delar av världen.

Genomförande

Introduktion: Flickor diskrimineras systematiskt i många olika situationer och på många olika platser i världen. Flickor arbetar mer i hemmet än pojkar, har sämre tillgång till hälsa, utbildning och skydd och har i mindre utsträckning möjlighet att påverka sina egna liv och fatta självständiga beslut.

Genomförande: Dela ut en rollbeskrivning till varje elev. Det är bara bra om vissa av rollerna förekommer mer än en gång i gruppen. Låt eleverna hålla sina roller hemliga för varandra under övningens gång.

Be eleverna ta ställning till påståenden du läser upp. Om de tror att påståendet stämmer för den roll de fått ska de ta ett steg framåt. Om det inte stämmer ska de stå kvar.

Förslag på påståenden:

- Tjejer har samma möjligheter att arbeta och göra karriär i mitt land.
- Jag riskerar inte att hamna i prostitution eller trafficking.
- Jag tycker att män och kvinnor är jämställda i mitt land.
- Jag får rösta.
- Jag får/har fått gå i skolan i samma utsträckning som jämnåriga killar.
- Jag utsätts inte för våld hemma.
- Jag har möjlighet att arbeta politiskt.
- Jag har möjlighet att delta i fritidsaktiviteter på lika villkor som jämnåriga killar.
- Jag kan gifta mig med vem jag vill.

- Jag riskerar inte att bli könsstympad.
- Jag kan välja vilket yrke jag vill.
- Jag är inte orolig för att behandlas orättvist av domstol.
- Jag skulle behandla mina söner och döttrar lika.
- Jag har makt över mitt eget liv.
- Jag har lika lön för likvärdigt arbete.

När påståendena är slut kan du be eleverna iaktta hur långt de andra i gruppen kommit. Därefter ber du eleverna tala om vilken roll de har och varför de kommit långt eller kort.

Frågor för efterföljande diskussion:

- Hur kändes det att ta många/få steg?
- Var det någon skillnad mellan er som fick ta få respektive många steg?
- Om flera elever fått samma roll, har de gått lika långt? Varför/varför inte?
- Var det något påstående som ni reagerade särskilt på?
- Finns det tillfällen då även män diskrimineras på grund av sitt kön?

UTVECKLING OCH FATTIGDOMSBEKÄMPNING

Tid: Heldag

Antal deltagare:
Så många man vill, men uppdelat i klasstora grupper

Antal arrangörer:
En per grupp

Syfte och struktur: Syftet med temadagen är att ge en introduktion till hållbar utveckling och fattigdomsbekämpning och att väcka engagemang och förståelse för vissa centrala problem och frågeställningar. Dagen är uppdelad i ett förmiddagspass och ett eftermiddagspass. Förmiddagens aktiviteter är tänkta att lägga en kunskapsgrund kring utvecklingsfrågor. På eftermiddagen får eleverna i tre olika övningar diskutera möjligheter och lösningar på olika problem för att sedan själva arbeta fram en idé om hur de skulle vilja arbeta för en bättre värld. Naturligtvis kan övningarna också modifieras, användas separat eller i en annan ordning för att bättre passa just dig och dina elever.

Kvinnor hämtar vatten vid en brunn i Kuma Garadayat i norra Darfur. Källa: FN:s bild databas.

Förmiddag: Utveckling

Övning: Kort från Världskoll	
Tid: 5-10 minuter. Material: Sant/Falskt-kort från Världskoll, finns på alla FN-skolor och kan beställas från FN-förbundet.	Syfte: Att starta upp diskussionen om vilken bild vi har av världen och varför.
Genomförande: Läs sant-eller-falsk-påståendena på världskollkortet för eleverna. Låt dem svara genom handuppräckning eller genom egentillverkade röstkort med sant på ena sidan och falskt på andra. Prata efter varje kort om varför många hade rätt/fel på just det påståendet. Varifrån får vi våra uppfattningar och idéer om världen? Om man vill kan man även göra detta till ett tävlingsmoment där eleverna får poäng för varje rätt svar.	

Övning: I vilken ordning?	
Källa: Världskoll.se, lärarhandledning. Finns på alla FN-skolor och på http://varldskoll.se/for-larare	
Tid: Ca 15 min Material: -	Syfte: Att utmana bilder vi har om världen genom att sätta länder i relation till varandra inom olika utvecklingsfrågor.
Förberedelser: Välj ut tre länder från hemsidan världskoll.se. Välj också ut några variabler du vill arbeta med, t.ex. andel barn som går i skola, koldioxidutsläpp per person, andel kvinnor i parlamentet, area osv.	
Genomförande: Skriv upp de länder du valt någonstans där alla i gruppen kan se dem. Förklara en av de frågeställningar du valt för gruppen och be dem att rangordna länderna utifrån den. De har bara 2 minuter på sig att bli färdiga. När tiden är ute får några dela med sig av sin ordning och berätta hur de tänkt. Låt det gärna bli ett samtal innan du ger den rätta ordningen eller visar den med hjälp av <i>världskoll.se</i> . Diskutera om något i svaret förvånar dem, vad i så fall och varför tror de att det är så? Gör om övningen med en eller ett par andra variabler. Avsluta kring en diskussion om varifrån vi får vår bild av världen och varför den ser ut som den gör. Poängtera gärna att mycket av utvecklingen i världen går framåt och att svenskar generellt har en överdrivet negativ syn på utveckling.	

Övning: Biståndsbossen	
Källa: Världskoll.se	
Tid: Ca 60 min Material: Datorer till alla grupper	Syfte: Att lära sig reflektera över ett lands unika utmaningar och problem samt prioritera utifrån begränsade resurser.
Genomförande: Förbered genom att välja ut ett antal länder från www.varldskoll.se eller låt eleverna välja själva. Dela in eleverna i grupper. Skriv upp några länder som får bistånd från Sverige, till exempel Afghanistan, Etiopien, Tanzania, Ukraina och Kambodja. Eleverna får välja ett av länderna och leta reda på information om landets utveckling på www.varldskoll.se . Hur ser det till exempel ut med medellivslängden, tillgången till rent vatten, valdeltagandet och skolgången i landet? Utifrån informationen eleverna hittar ska de reflektera över vilka utmaningar landet står inför. Tanken är att eleverna därefter ska iklä sig rollen som ansvarig för biståndet till landet och bestämma vad för slags projekt Sverige ska prioritera att stödja utifrån den kartläggning av landet de gjorde	

tidigare. De har en begränsad mängd pengar att använda och de kan inte satsa på alla områden. Om tid finns kan de även ge förslag på konkreta projekt, till exempel skolbygge eller vaccinationsprogram.

Uppgiften avslutas med en presentation där eleverna får redogöra för sina val och hur de resonerat. Låt eleverna ge en bakgrundsintroduktion till landet, varför de tycker biståndspengarna ska gå till det område de valt samt vilka eventuella problem som finns med projektet. Presentationen kan göras muntligt, skriftligt eller både och.

För vidare diskussion: Låt eleverna jämföra de prioriteringar de gjort med varandra. Skiljer sig förslagen mellan grupperna? Varför bör man satsa på vissa saker i ett land och i andra inte?

Besök Sidans webbplats www.openaid.se där man kan se vilka länder och projekt svenskt bistånd går till. Vad finns det för likheter och skillnader mellan den verkliga fördelningen av biståndspengarna och elevernas förslag?

Simulering: Fotspår

Källa: SIMNET, finns i materialpaketet 2012/13 samt på resurssidan under ”metodmaterial”

Tid: Ca 30 min

Material: Ett större rum utan hindrande föremål. Grupperna ska kunna ta sig från ena sidan rummet till den andra. Något att markera en start- och mållinje med, tejp, snöre, garn eller liknande. Ca 27 stycken A3-papper med jordklot och fotspår på (se kopieringsunderlag i originalmaterialet)

Syfte: Att visa på hur mycket resurser som den rika världen använder i förhållande till den fattiga världen. Att också visa på att förståelse kan leda till förändring av ett förhållande och beteende.

Genomförande: Klassen delas in i mindre grupper. De får tillgång till olika antal ”jordklot” som ska hjälpa dem att ta sig från en punkt till en annan. Detta ligger till grund för en diskussion om resursfördelning och ekologiska fotspår. Övningen görs sedan om för att visa hur medvetenhet kan förändra beteende. Kompletta instruktioner finns i originalmaterialet.

Eftermiddag: Fokus på lösningar

Övning: Post 2015 och de nya utvecklingsmålen

Tid: Ca 30-40 min

Material: 1 uppsättning lappar med förslag på utvecklingsmål (se bilaga), papper och pennor

Syfte: Att låta eleverna själva fundera kring vad som är viktigt för att uppnå utveckling och fattigdomsbekämpning.

Genomförande: Skriv upp de 16 förslagen för de nya utvecklingsmålen på tavlan.

1. Berätta att Millenniemålen ska vara uppnådda i slutet av 2015, och att det nu under ett par år pågår en global process för att ta fram en ny långsiktig utvecklingsagenda med nya mål. Denna process har bland annat bestått i mängder av samtal, seminarier och konferenser, där man försökt få en så stor bredd som möjligt bland människorna som deltagit. Man har bjudit in civilbefolkning, företag, regeringar, ideella organisationer, forskare m.fl, och det har också funnits en särskild grupp eminenta personer som arbetat med att ge sin syn på vilka som ska bli de nya målen. Allt det här har kokats ner till rapporter och förslag på nya utvecklingsmål, och under sommaren 2015 påbörjades de mellanstatliga förhandlingarna som i början av hösten ska leda till ett slutgiltigt beslut om vad som ska vara med i den nya utvecklingsagendan.

2. Dela in eleverna i par. Låt varje par dra en lapp med ett utvecklingsmål. Berätta att varje par

kommer att agera som företrädare för en lobbyorganisation i ett land under utveckling. Organisationen arbetar för att den fråga som står på lappen ska finnas med i den nya utvecklingsagendan. Eftersom det är de mellanstatliga förhandlingarna som är avgörande för vad som till slut kommer med så har man valt att rikta in sig på att få den egna regeringen att driva ens fråga i de förhandlingarna.

3. Låt varje par prata ihop sig och skriva ner de viktigaste argumenten för att just deras mål ska vara med i den nya utvecklingsagendan. Påminn dem gärna om att de ska påverka regeringen i ett fattigt land under utveckling, så det är viktigt att utgå ifrån den kontexten.

4. Låt varje par kort (max 30 sek, ta gärna tid med telefon eller liknande) presentera sin fråga och sina argument för resten av gruppen.

5. Berätta för eleverna att de i slutet av lektionen kommer att få rösta på vilka 3 mål som de tycker är viktigast (fortfarande utifrån landets kontext), men att de först har en stund på sig att försöka övertyga de andra grupperna om att rösta på just deras mål. Låt eleverna mingla och diskutera fritt med varandra.

6. Återsamla gruppen och genomför en omröstning (handuppräknning) om de viktigaste målen. Varje person får rösta på tre mål. Sammanställ resultatet.

7. Berätta att eleverna om de vill kan gå in och rösta på riktigt på hemsidan www.myworld2015.org, där just de här 16 förslagen finns med i en global omröstning. Där man kan också titta på hur andra människor röstat, och även få statistik baserat på t.ex. land, kön och ålder. Om ni vill kan ni följa förhandlingarna om de nya målen och se det slutgiltiga resultatet som FN fattat beslut om på <http://www.un.org/sustainabledevelopment/>. Jämför gärna de 16 förslagen ni tittat på och de mål som slutgiltigt beslutats om av FN:s medlemsländer i början av hösten 2015. Vilka skillnader kan ni se? Var tror ni skillnaderna beror på?

Övning: Världens bästa idé

Källa: Världskoll.se, lärarhandledning. Finns på alla FN-skolor och på <http://varldskoll.se/for-larare>.

Tid: 30 min

Material: Datorer, minst en till varje grupp.

Syfte: Gruppövning med fokus på lokala idéer som lösning på globala problem. Lyfter exempel och berättelser om innovationer och idéer som möjligheter för utveckling.

Genomförande:

Steg 1: Dela in eleverna i mindre grupper (3-4 personer per grupp). Ge grupperna i uppgift att med hjälp av artiklarna och filmerna på världskoll.se/index hitta en riktigt bra idé (det kan vara nästan vad som helst: en pryl, samarbetsform, teknisk lösning etc.) som kan göra skillnad för världen så väl som för enskilda individer.

Steg 2: Varje grupp ska titta närmare på en idé och sätta ihop en så kallad hiss-pitch som kort och kärnfullt sammanfattar det som är styrkan med utvald idé, vilket lokalt och, eller globalt problem den kan lösa samt vad som behövs för att nå dit. Ge gruppen en väl avgränsad tid för uppgiften, 20 minuter för att välja ut en idé och förbereda presentationen, alternativt 5 minuter för att välja idé och sedan 15 minuter för research+presentation.

Hiss-pitch är en presentationsteknik som bygger på tanken om att man under en hissfärd med en okänd människa ska hinna presentera sin idé på bästa sätt. Styrkan med hiss-pitcher är att man får öva sig på att få fram kärnan i det man vill kommunicera. Den starkt begränsade tiden gör också att presentationsmomentet har en tendens att avdramatiseras och bli mer lustbetonat än i vanliga presentationer.

Steg 3: Varje grupp presenterar idé och argument på 1.30-2 minuter. Det är viktigt att alla får lika lång tid på sig och att tiden markeras tydligt, gärna med ett hissljud, ringklocka eller annan signal.

Steg 4: Avsluta övningen med en diskussion om de olika idéerna. Vad krävs för att de ska förverkligas eller nå en större del av jordens befolkning?

Workshop: Engagera dig!

Tid: Kan anpassas efter hur mycket som återstår av dagen.

Material: Papper och pennor, kanske ett blädderblock och annat bra "idéstormsmaterial".

Syfte: Att hjälpas åt att hitta på idéer och att skapa utrymme för kreativitet och vidare engagemang.

Genomförande:

Steg 1: Dela in eleverna i mindre grupper (ca 4-5 personer). Låt dem göra en idéstorm kring vilka problem eller samhällsfrågor som de börjat fundera över under dagen och som de skulle vilja göra något åt. Varje grupp får sedan välja de tre frågor som de känner starkast för och redovisa för resten av klassen (så att man får en gemensam lista). Uppmuntra eleverna att redovisa *olika* saker, dvs "Om en annan grupp redan tagit upp den fråga som ni tyckte var viktigast, berätta om en annan från er lista!"

Steg 2: Utifrån den gemensamma listan, låt eleverna välja en fråga de vill jobba vidare med. Antingen kan man låta dem välja enskilt och sedan gruppera sig med andra som valde samma alternativ eller så kan man dela in i grupper och sedan låta varje grupp komma överens om vad de vill arbeta vidare med. En lagom arbetsgrupp är 3-5 personer.

Steg 3: Låt eleverna ägna återstoden av lektionen till att diskutera sig fram till hur man vill arbeta med den fråga man har valt.

- Vad är det som behöver göras (t.ex. samla in pengar, väcka engagemang hos allmänheten, informera ungdomar, påverka politiker, hjälpa någon speciell grupp i samhället)?
- Hur kan man åstadkomma detta? (utställningar, föreläsningar, skriva brev till politiker, sälja fika på stan?) Fundera på vilka kunskaper och intressen som finns i gruppen och hur man kan använda dem i ett projekt.
- Vilka resurser skulle behövas för att genomföra det? Hur skulle vi kunna få tillgång till de resurserna?

Om man vill kan man avsluta passet med att göra en pitch i samma stil som i "Världens bästa idé".

Tips på sätt att engagera sig:

- Starta en FN-elevförening på skolan, eller engagera sig i den som redan finns.
- Arrangera ett dagsverke för någon av FN-förbundets kampanjer.
- Ordna workshops eller föreläsningar för andra elever på skolan eller för högstadieelever.
- Anordna en välgörenhetsmiddag eller annat event där inträdet går till en kampanj.
- Skriva påverkansbrev till politiker.
- Starta en namninsamling som ni sedan skickar till en ansvarig person.
- Skriva debattartiklar och skicka till tidningen.

... det finns hur mycket som helst att göra, och det behöver inte vara varken dyrt eller krångligt!

Fristående projektpass: Skolmat blir kunskap

Tid: Halvdag

Antal deltagare:
Så många man vill, men uppdelat i klasstora grupper

Antal arrangörer:
En per grupp

Syfte och struktur: Syftet med temadagen om skolmat blir kunskap är att belysa och öka kunskapen om hur skolmat och utbildning kan bidra till minskad fattigdom. 805 miljoner människor i världen är undernärda och av dessa är 60 procent flickor och kvinnor. I de fattigaste länderna spenderar många människor hela 60-80 procent av sin inkomst på mat. Fattigdom och svält är ofta anledning till att barn inte får möjlighet till utbildning, men gratis skolmat gör en enorm skillnad och kan vara avgörande för att barn ska få möjlighet till utbildning. Utbildning är ett av de viktigaste verktygen för att skapa utveckling och lyfta samhälle ur fattigdom. Svenska FN-förbundets projekt Skolmat jobbar för att stoppa hunger och starta skolgång.

Passet är upplagt som en halvdag och introduceras med en kort film om FN-förbundets skolprojekt i Kambodja, för att sedan följas upp med tre övningar som handlar om vikten av utbildning. Efter temadagen ska eleverna ha fått ökad kunskap om barns möjligheter till skolgång och vikten av utbildning för att ett land ska kunna utvecklas framåt.

Fakta: <http://www.fn.se/fnforbundets-projekt/skolmat-blir-kunskap/global-situation/>

Introduktion: Filmvisning

Källa: Världskoll, FN-förbundets Youtube-kanal

Tid: 15-20 min

Material: Introduktionsvideo till FN-förbundets projekt Skolmat i Kambodja (10min). Finns på svenska FN-förbundets kanal på Youtube och kan öppnas här: http://youtu.be/w_51sohU2zI

Vill ni även/istället visa en kortare film (3 min) från 2015 kan ni istället använda följande film från FN-förbundets skolmatsprojekt i Etiopien:

www.youtube.com/watch?v=nnOBYrRs3vI

Information och fakta om projektet skolmat finns att hämta på FN-förbundets hemsida under "våra projekt" och "Skolmat".

Syfte: Att introducera problematiken och konsekvenserna av att barn inte får utbildning, och visa på hur otroligt mycket det betyder när skolmat blir till kunskap.

Genomförande: Introducera gärna passet med att nämna ovanstående fakta om fattigdom, hunger och utbildning. Visa videoklippen/videoklipp (om skolmat blir kunskap). När videon är slut, diskutera eventuella uppkomna frågor eller ställ öppna frågor utifrån filmen.

Övning: Skolgång åt alla?

Källa: FN.se,

<http://www.fn.se/PageFiles/1235/%C3%96vning%20Skolg%C3%A5ng%20%C3%A5t%20alla.pdf>

Tid: ca 30min

Material: Rollbeskrivningar samt text att läsa upp, se länken ovan.

Syfte: Att låta eleverna fundera över vilka faktorer som gör det möjligt för barn att gå i skolan och hur man kan öka chanserna för familjer att ska skicka sina barn till skolan.

Genomförande:

Förberedelser: Kopiera och klipp isär rollbeskrivningarna så att det finns en rollbeskrivning till varje elev. Det är bara bra om samma roll förekommer mer än en gång i gruppen. Tillvägagångssätt: Ge varje elev en rollbeskrivning. Be dem hålla sina roller hemliga för de andra eleverna under övningens gång. Bestäm en plats i klassrummet (t.ex. längst fram) som får symbolisera skolan. Läs upp nedanstående texter om förutsättningarna i landet. För varje stycke gör du en paus och låter de elever som tror att deras karaktär skulle kunna gå i skolan under dessa förutsättningar gå till den del av rummet som symboliserar skolan.

Tillvägagångssätt: Ge varje elev en rollbeskrivning. Be dem hålla sina roller hemliga för de andra eleverna under övningens gång. Bestäm en plats i klassrummet (t.ex. längst fram) som får symbolisera skolan. Läs upp nedanstående texter om förutsättningarna i landet. För varje stycke gör du en paus och låter de elever som tror att deras karaktär skulle kunna gå i skolan under dessa förutsättningar gå till den del av rummet som symboliserar skolan.

Frågor till efterföljande diskussion

- Hur resonerade ni när ni bestämde om ni skulle kunna gå till skolan eller inte?
- Om flera elever haft samma roll, gick ni samtidigt? Om inte, vad berodde det på?
- Hur kändes det att vara en av de som gick först till skolan? Hur kändes det att vara kvar sist?
- Varför spelar ekonomi så stor roll för om ett barn kan gå i skolan eller inte?
- Finns det några andra skäl än de ekonomiska till att vissa barn inte går i skolan?
- Utbildning är en mänsklig rättighet. Vem tycker ni har ansvaret för att alla barn ska få gå i skolan? (Om den här frågan inte väcker diskussion kan läraren lyfta exempel som t.ex. staten, föräldrarna, resten av världen...)

Övning: Podcast & diskussion

Tid: ca 40-60min

Material: Podcast avsnitt 01 – *Utbildning med Carolina Klüft och Staffan Landin*. Hämtas på världskoll.se eller här: <http://www.xn--vrlldskoll-v2a.se/podcast>

Syfte: Att fundera över och diskutera vikten av utbildning för en positiv samhällsutveckling, och betydelsen av gratis skolmat i fattigare länder.

Genomförande: Lyssna på podcasten (som är ca 20 min lång) och diskutera sedan nedanstående frågor. Världskolls podcast gästas av Svenska FN-förbundets goodwillambassadör Carolina Klüft och journalisten och föreläsaren Staffan Landin som pratar om utbildning i världen. Vi får höra om Carolinas upplevelser från sin resa till ett FN-projekt i Etiopien och Staffan reder ut varför utbildning

är så viktigt och hur många barn i världen som egentligen börjar i skolan.

Diskussionsfrågor:

- Varför tror du mat är viktigt när man går i skolan? Skulle du orka koncentrera dig under en hel skoldag om du inte fick mat?
- Fattigdom är en av de vanligaste orsakerna till minskad skolgång. Tror du att utbildning kan bekämpa fattigdom? Hur då?
- Både Staffan och Carolina tycker att länders regeringar och politiker har ett ansvar för att se till att barn får gå i skolan. Vad kan de som bestämmer i ett land göra för att fler barn ska få börja skolan?
- Staffan säger att det är viktigt att ett land som får bistånd och stöd av Sverige får vara med och bestämma var pengarna ska gå och vad landet ska satsa på. Håller du med Staffan eller tycker du att Sverige ska få bestämma vilka satsningar ett land ska göra för det bistånd Sverige ger?

Övning: Vad är viktigast?

Källa: Världskoll.se, lärarhandledning. Finns på alla FN-skolor och på <http://varldskoll.se/for-larare>.

Tid: Ca 30 minuter

Syfte: Att låta eleverna själva fundera kring vad som är viktigt för att uppnå ett utvecklingsmål.

Material: Papperslappar, dator med projektor.

Genomförande: Börja med att kort berätta om det globala utvecklingsmålet att alla barn ska få möjlighet att gå i skola. Gå sedan in på www.varldskoll.se/jag-i-varlden och visa med hjälp av en projektor Etiopiens och Tanzanias utbildningsstatistik.

Dela därefter in eleverna i grupper om 3-5 personer och ge varje grupp 4 lappar. På lapparna ska det stå: 1. Gratis skolmat, 2. Tillgång till skolbyggnader, 3. Ingen skolavgift. Den fjärde lappen ska vara tom. Varje grupp får nu rollen som högsta beslutande organ i ett land och deras uppgift är att se till att alla barn har möjlighet att gå i skolan. De har 15 minuter på sig och ska diskutera och komma överens om en prioriteringsordning för vilken av de förberedda åtgärderna som är viktigast. På den tomma lappen får de, om de vill, komma med ett eget förslag. Efter 15 minuter presenterar varje grupp sin prioriteringsordning och motiverar den för resten av gruppen.

Efter gruppernas presentationer kan du berätta om hur länderna du visade i början har arbetat för att öka antalet barn som går i skolan. I Etiopien så har det de senaste åren byggts väldigt många skolor, speciellt på landsbygden. Detta har ökat tillgången på utbildning och bidragit till att fler barn går i skolan. Gratis skolmat har erbjudits i delar av landet och också haft positiva effekter. I Tanzania ökade andelen barn som börjar skolan kraftigt när skolavgiften togs bort år 2002. Avsluta med en gruppdiskussion om hur eleverna upplevde övningen och vad de reagerat, tänkt på och lärt sig.

Tips! På <http://www.undp.org/content/undp/en/home/librarypage/mdg/mdg-reports.html> kan du läsa ländernas egna rapporter om vad de gör för att uppnå millenniemålen, som ska vara uppfyllda 2015.

BILAGA

Bilaga till övning "Post 2015", förslag på de nya utvecklingsmålen (www.myworld2015.org)

1. Bättre transporter och vägar
Transporter och vägar ska förbättras så att människor kan förflytta sig fritt för att kunna träffa vänner och familj, hitta nya ekonomiska möjligheter och kunna utnyttja de samhällstjänster som de behöver.
2. Frihet från diskriminering och förföljelse
Ingen människa i världen ska få sina ekonomiska, sociala eller politiska möjligheter begränsade p.g.a etnicitet, religion, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller av annan anledning. Ingen människa ska heller behöva frukta sin personliga säkerhet av dessa anledningar.
3. Jämställdhet mellan män och kvinnor
Män och kvinnor ska ha samma rättigheter och möjligheter. Pojkar och flickor ska ha lika tillgång till skola. Män och kvinnor ska ha samma chans att engagera sig i det politiska och sociala livet och ha samma möjligheter och belöningar på arbetsplatsen.
4. Skydd av skogar, vattendrag och hav
Naturresurser ska tas tillvara eftersom människor är beroende av dem för att få tillgång till mat, bränsle och andra resurser. Regeringar ska enas om åtgärder för att minska föroreningar av hav och vattendrag, plantera ny och bevara befintlig skog samt gå mot hållbarare jordbruk och livsmedelsproduktion.
5. Politisk frihet
Varje människa ska ha möjlighet att delta i politiska processer, såsom att rösta i val och att gå med i eller bilda politiska partier. Människor ska kunna utöva sin yttrandefrihet. Människor ska ha samma möjlighet att ansluta sig och delta i olika former av medborgerligt engagemang och frivilliginsatser.
6. Tillgång till telefon och internet
Regeringar och den privata sektorn ska se till att alla har tillgång till den teknik de behöver för att kunna använda internet och delta i sociala nätverk.
7. Krafttag mot klimatförändringen
Regeringar måste förbinda sig till att minska koldioxidutsläppen till nivåer som inte tillåter att den globala temperaturen stiger med mer än 2 grader. De måste också investera i anpassningsåtgärder för och med sårbara samhällen.
8. Tillgång till rent vatten och sanitet
Varje människa ska ha tillgång till rent vatten att dricka, laga mat och tvätta med. Man ska också ha tillgång till en bra toalett.
9. Stöd till människor som inte kan arbeta
När människor inte kan arbeta ska regeringar se till att de och deras familjer inte går hungriga och att deras barn får gå kvar i skolan. Familjerna måste också få tillgång till hälsovård och få andra livsviktiga behov tillgodosedda.
10. Ett ärligt och ansvarsfullt ledarskap
Regeringar ska vara effektiva, transparenta, ansvarstagande och fria från korruption.

Människor ska kunna påverka regeringens prioriteringar och kunna lita på att prioriteringarna genomförs på ett kompetent sätt.

11. Utbildning

Alla barn ska kunna få en grundutbildning av hög kvalitet som förbereder dem för livet. Regeringar och den privata sektorn måste tillsammans arbeta för att möjliggöra ett livslångt lärande samt kompetensutveckling för vuxna.

12. Fler jobb

Regeringar och privata företag måste göra mer för att alla ska få ett arbete med anständig lön och därmed kunna bidra och känna sig värdefull som en fullgod medborgare

13. Hållbar och pålitlig matproduktion

Alla ska kunna få tag på den mat de behöver. Ingen människa i världen ska behöva vara konstant hungrig eller bli undernärdd. Speciellt inte gravida kvinnor och barn under två år.

14. Sjuk- och hälsovård

Hälsovård av god kvalitet ska vara tillgänglig för alla när de behöver det. Ansträngningar måste göras för att minska effekterna av smittsamma och kroniska sjukdomar. Hälso- och sjukvårdssystemen ska svara mot de vårdbehov som landet och dess medborgare har.

15. Hållbar energi i hemmen

Alla familjemedlemmar ska ha tillgång till fungerande elektricitet eller annan energikälla i hemmet för belysning, uppvärmning och matlagning. Man ska sträva efter att energikällan ska vara hållbart producerad.

16. Skydd mot brottslighet och våld

Alla människor har rätt att leva i ett samhälle som skyddar dem från brottslighet och våld. Detta inkluderar våld i hemmet och sexuella övergrepp mot kvinnor och flickor. Varje människa ska kunna driva en rättslig process om de blivit utsatta för brottslighet.